

Adgang og regler for færdsel

De afmærkede vandreruter berører både privatejede og offentlige arealer. Vejlovens og Naturbeskyttelseslovens regler gælder for al færdsel.

Vandring og cykling

- Vandring og cykling ad veje og stier i det åbne land er tilladt.
- I privatejede skove må man benytte stier og veje. Adgangen til de private arealer må ske fra kl. 6 til solnedgang.
- Færdsel er på eget ansvar.

Ophold

- I private skove og på private udyrkede arealer er ophold inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger ikke tilladt.
- I offentlige skove er ophold inden for 50 m fra beboede bygninger ikke tilladt.

Jagt og intensivt landbrugs- og skovarbejde

- Ejeren af private veje og stier i det åbne land, udyrkede arealer og private skove kan ved skiltning forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt eller udføres intensivt landbrugs- og skovarbejde.

Hunde

- Hunde skal føres i snor.

Affald

- Benyt de opstillede affaldsbeholdere eller tag dit affald med hjem! Finder du affald, er det en stor hjælp, hvis du fjerner det!

AARHUS
KOMMUNE

Danmarks
Naturfredningsforening

Skanderborg
Kommune

Formidlingen i Tåstruplandet er fremstillet i samarbejde med Greenways.dk og Bendt Nielsens Tegnestue

Tåstruplandet

- fredningen syd for Harlev

Forsidefoto: Ronni Fjordvald Søe

 The Tåstrup area

 Die Gegend um Tåstrup

Tåstruplandet

Fredning

Tåstruplandet dækker 220 ha og omfatter bevaringsværdige naturtyper som bl.a. kalkoverdrev, kildevæld og rigkær samt arterne odder og den meget sjældne sumpvindelsnegl.

Netop for at beskytte naturen og fortidsminderne og skabe et sammenhængende naturområde foreslog Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus Kommune og Skanderborg Kommune i 2009, at området skulle fredes. Fredningen omfatter Tåstrup Sø, Tåstrup Mose, Lillering Skov, Stjær Stenskov og Stjær Søskov.

Istidens stenbestrøninger i Stjær Stenskov og Stjær Søskov blev fredet allerede i 1961, og ca. 30 år senere blev Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose udpeget til et såkaldt Natura 2000-område på i alt 135 hektar.

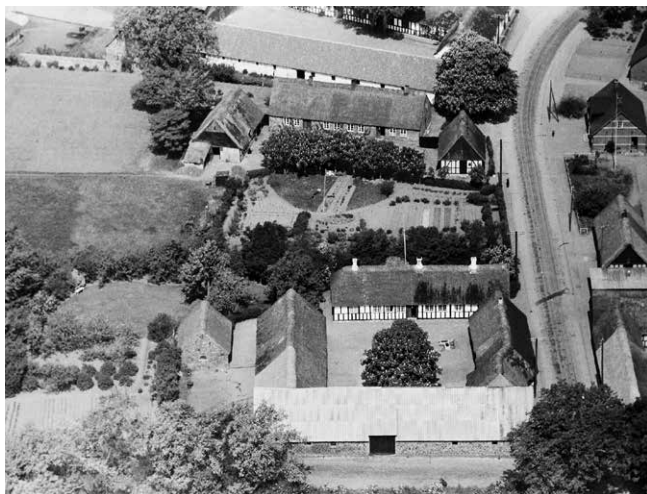
Med den sammenhængende fredning af hele Tåstruplandet er området nu omfattet af en samlet plan for beskyttelsen af både natur og fortidsminder. Og der er skabt god tilgængelighed og formidling for os alle.

1 Landsbyen Tåstrup

Tåstrup er en velbevaret landsby, som har været beboet siden oldtiden. I middelalderen hørte Tåstrup ligesom resten af Søhøjlandet under Det Skanderborgske Rytterdistrikt.

Nu bor der ca. 110 mennesker i Tåstrup i et aktivt landsbyfællesskab.

Tåstrup 1947. Sylvest Jensen Luftfoto

Lillering Station 1950, Dana Luftfoto

2 Jernbanen fra Aarhus

Den lige linje i landskabet mod vest til Lillering er resterne af det gamle banespor fra banen mellem Hammel og Aarhus, anlagt i 1902. Før banen kom, bestod landsbyen Harlev blot af fem huse, men den voksede hurtigt til et driftigt samfund med bager, købmænd, læge og mejeri – og den vokser stadig.

3 Stenkisterne

En stenkiste er en kasseformet rende, der sikrer, at vandløb frit kan passere under en vej eller et jernbanespor. Sidestene er dækket af en stor overligger, der enten er grov, tilhugget eller muret op i en fin bu.

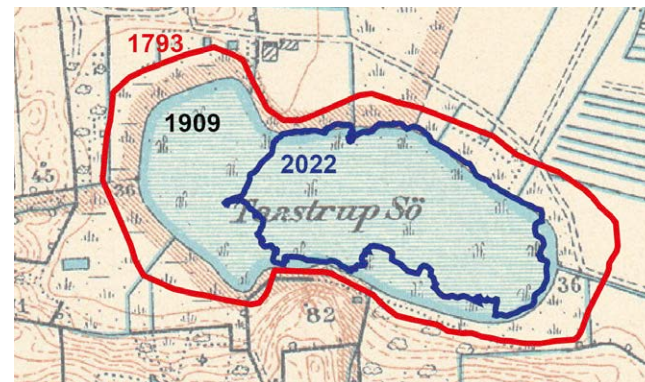
Mod nord i Lillering Skov vidner usædvanligt mange bevarede stenkitte om bøndernes behov for at færdes uhindret over de mange vandløb.

Stenkiste over Tåstrup Bæk

4 Søen – en smeltet isklump

Tåstrup Sø blev dannet, da en dødisklump smeltede 6-7000 år efter sidste istid. I starten var den dyb og klar, men den blev langsomt fyldt op med rester af alger, blade og sand, så den nu kun er ca. en meter dyb.

Afgrænsningen af Tåstrup Sø i 1793 og 2022 på baggrund af målebordsblad fra 1909.

Analyser af pollen i søen viser bl.a., at landskabet i perioder har været skovklædt. Skoven er kommet og gået i takt med menneskenes benyttelse af området.

Stendige i Lillering Skov

5 Diger og hegn

Flere steder i Tåstruplandet er der fine gamle stendiger, hvis forløb kan stamme helt tilbage fra jernalder, vikingetid eller middelalder. Digerne har markeret skellene mellem sogne, marker og skovlodder. Hver gård havde nemlig en lod af skoven til træfældning og sankning.

De levende hegn danner smukke skel i landskabet og fungerer som økologiske korridorer for skovens og markens dyr.

Mat Bækkost (*Thamnobryum alopecurum*) med sporehuse.

6 Unik stenbestrøning og sjældne mosser

Sidste istid bragte mange store sten fra Skandinavien til Danmark, og de er med tiden blevet brugt til skov- og markdiger, bygninger, veje og jernbaner. Heldigvis kan man her i Stjær Stenskov og i Lillering Skov få et unikt indtryk af, hvordan stenene oprindeligt lå strøet ud over landskabet. Nyd også synet af de mangeartede mosser, der vokser på stenene.

7 Kalkrig jord

Den kalkrige jord i Stenskov har en helt særegen flora. Fra stien kan I nyde synet af bl.a. blå anemone, tandrod og skavgræs. Fotografer gerne blomsterne, men lad dem stå, så andre også kan få glæde af den rige flora.

Hullerne i skoven vidner om, at bønderne her har hentet ler til klining af gårdene. De 18 gårde i Stjær ejede lergravene i fællesskab.

8 Jagt

Der drives jagt flere steder i Tåstruplandet. Blandt andet er der jagt på råvildt fra de høchsitze, som I ser i hegn og skovbryn. I de senere år er bestanden af råvildt vokset, mens bestanden af fuglevildt, bl.a. agerhøns, er faldet dramatisk. Det skyldes nye dyrkningsmetoder i landbruget med meget store marker uden ukrudt og dermed færre gemmesteder og mindre føde til fuglene.

9 Oldtidens spor

I Tåstruplandet har der levet mennesker siden bondestenalderen, og især Lillering Skov rummer et helt usædvanlig velbevaret kulturlandskab. Her er spor af jernalderbøndernes marker og små stenbesatte gravhøje. De færre og større gravhøje er sandsynligvis fra bondestenalderen eller bronzealderen. Siden vikingetiden har området været dækket med skov, bl.a. avnbøg.

10 Overgang mellem skov og mose

Området mellem Lillering Skov og Tåstrup Mose rummer en rig variation af planter. Jordbunden skifter fra tør muldjord i skoven til fugtig, næringsrig jord langs mosen, og det skaber gode vækstbetingelser for bl.a. engblomme, gul anemone og tyndakset gøgeurt – en fredet orkide.

Helt speciel er den sjældne skælrod, som snylter på hasselbuskene.

11 Mosebrug og krebseklo

Set fra luften danner Tåstrup Mose en vifteformet mosaik af små moselodder: Hver gård havde nemlig en lod, så de kunne grave tørv til brændsel. De tørvegrave, vi ser nu, er fra Anden Verdenskrig, men der er formentlig gravet tørv her siden jernalderen.

I overfladen af det grumsede mosevand kan man få øje på krebseklo, som kendes på sin roset af takkede, sværdformede blade. Den er værtsplante for den sjældne Grøn mosaikguldsmid.

Krebseklo

12 Nyd turen og vis hensyn

Nyd det rige fugleliv ved søen, de unikke stenstrøninger i skovene, de rislende vandløb med små stenbroer og gravhøjene, som minder os om, at her har levet mennesker siden stenalderen. Men husk, at Tåstruplandet også nu er ramme om flere familiers og landmænds hverdagsliv. Alle, der gæster fredningen, skal vise hensyn.

Illustrationer: Theis Andersen

13 Fuglene ved søen

I sump- og rørskoven rundt om Tåstrup Sø lever en mangfoldighed af fugle, og en del arter kan opleves fra fugletårnet. Andre lever skjult i rørskoven og kendes bedst på stemmen.

Fuglekoret sammensættes af bl.a. stor flagspætte, gærdesmutte, bogfinke, sangdrossel, halemejsje, nattergal, rørhøg, rødtrum, rørsanger, vandrikse og skægmejsje.

Gå en tur ud til fugletårnet. Her kan du nyde det mangfoldige kor af fuglestemmer.

Rørsanger

 The Tåstrup area - the wildlife sanctuary south of Harlev covers 220 hectares with varied types of landscape: woodland, bog and lake alternate with fields, meadows and common pastures and everywhere you can find a diversity of flora and fauna. The new paths and signs in the protected area are planned to consider both nature and scenery.

Solid footwear is recommended when walking some of the footpaths and these paths are not accessible for wheelchair users or people with walking difficulties. **Remember your rubber boots, enjoy Nature and show consideration.**

At the same time the Tåstrup area is a recreational natural area and a setting of everydaylife for several families and farmers. This is why all guests must show consideration and dogs are to be kept on a leash continually.

 Das Tåstrupland – das Naturschutzgebiet südlich von Harlev umfasst 220 Hektar mit unterschiedlichen Landschaftstypen: Wälder, Moore und Seen wechseln sich ab mit Feldern, Wiesen und Weiden und überall sieht man eine reichhaltiges Tier- und Pflanzenleben. Die neuen Pfade und die Schilder im Naturschutzgebiet fügen sich behutsam in das Natur- und Landschaftsbild ein.

Einige Trampelpfade, die festes Schuhwerk erfordern, sind für Personen mit Gehbehinderung oder Rollstuhl ungeeignet. **Vergessen Sie Ihre Gummistiefel nicht, genießen Sie die Natur und nehmen Sie Rücksicht.**

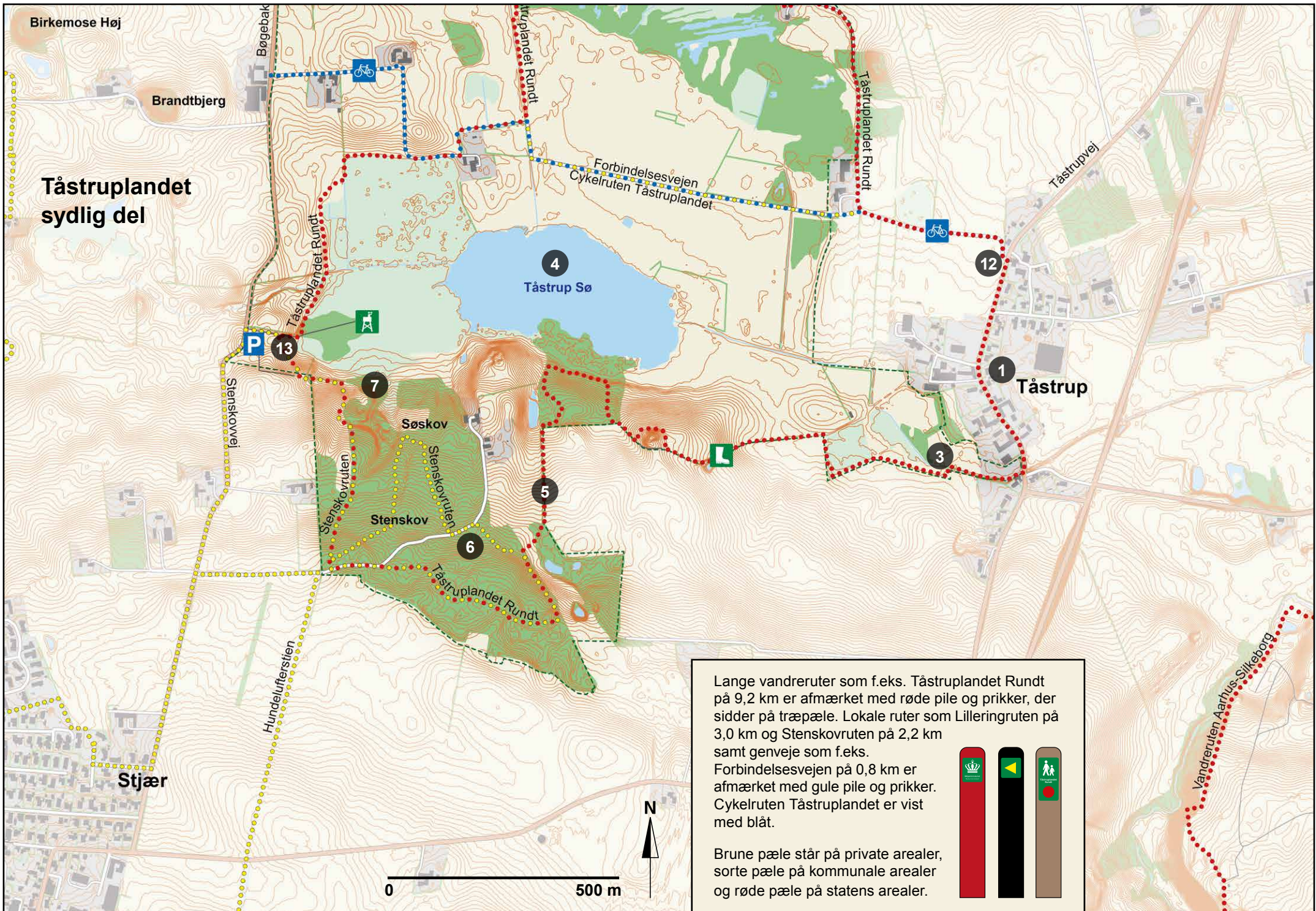
Das Tåstrupland ist zugleich ein Naherholungsgebiet und Lebensraum für die hiesige Landbevölkerung und Arbeitsplatz der Bauern. Nehmen Sie daher Rücksicht und führen Sie Hunde an der Leine.

Tåstruplandet nordlig del

- Byområde. Town area. Stadtgebiet.
- Bebyggelse. Houses. Häuser.
- Sø. Lake. See.
- Vandløb. Stream. Wasserlauf.
- Skov. Forest. Wald.
- Hede. Heath. Heide.
- Eng/vådområde. Meadow/wetland. Wiese/Feuchtgebiet.
- Fredningsgrænse. Nature conservation boundary. Naturschutzgrenze.
- Motorvej. Motorway. Autobahn.
- Landevej. Road. Straße.
- Småvej/skovvej/markvej. Secondary road/Gravel road. Nebenstraße/Waldweg/Feldweg.
- Sti. Path. Pfad.
- Højdekurver, 1 meter. Contourline, 1 metre. Höhenlinien, 1 Meter.

- Parkering. Parking. Parkplatz.
- Fugletårn. Birdwatching tower. Vogelbeobachtungsturm.
- Cykelrute. Cycling routes. Radwege.
- Afmærkede hovedvandrerruter. Signposted hiking trails. Markierte Hauptwanderwege.
- Afmærkede sidevandrerruter. Signposted walking trails. Markierte kürzere Wanderungen.
- Trampesti – risiko for våd sti. Footpath - risk of wet path. Fußweg - Gefahr von nassen Wanderweg.

Tåstruplandet sydlig del

Lange vandreruter som f.eks. Tåstruplandet Rundt på 9,2 km er afmærket med røde pile og prikker, der sidder på træpæle. Lokale ruter som Lilleringruten på 3,0 km og Stenskovruten på 2,2 km samt genveje som f.eks. Forbindelsesvejen på 0,8 km er afmærket med gule pile og prikker. Cykelruten Tåstruplandet er vist med blå.

Brune pæle står på private arealer, sorte pæle på kommunale arealer og røde pæle på statens arealer.

